

*Anna-Karin Ivert, Marie Torstensson Levander
& Caroline Mellgren*

Den ojämlika otryggheten

– Stabilitet och förändring i bostadsområden över tid

Fear of crime and inequality – Stability and change in residential neighbourhoods over time

Fear of crime is not equally distributed among the Swedish population, and levels of fear differ between residential neighbourhoods. A follow-up of the results from the Swedish Crime Survey from 2006 to 2014 shows that the population in general report decreasing levels of fear of crime. At the same time, however, segregation in Sweden is increasing and the observed pattern of a decrease in fear of crime may not apply to all neighbourhoods or benefit the entire population. We employed data from two studies on fear of crime, performed in Malmö, Sweden, in 1998 and followed up in 2012 with a total of more than 8,000 respondents. Multilevel analyses of fear of crime reveal that although the general pattern is that fear of crime is decreasing, differences between neighbourhoods are increasing, suggesting a segregation problem.

Författarpresentation

Anna-Karin Ivert är fil.dr i Hälsa och samhälle och verksam vid Institutionen för kriminologi, Malmö högskola.

Marie Torstensson Levander är professor i Hälsa och samhälle och verksam vid Institutionen för kriminologi, Malmö högskola.

Caroline Mellgren är doktor i medicinsk vetenskap och verksam vid Institutionen för kriminologi, Malmö högskola.

Kontakt: anna-karin.iver@mah.se

Inledning

Under det senaste årtiondet har vi i Sverige sett en positiv utveckling avseende otrygghet och utsatthet för brott: tryggheten ökar och utsattheten minskar i befolkningen (Brå, 2015). Dessa resultat kan ses som tecken på att välbefinnandet i befolkningen ökar eftersom trygghet visat sig vara nära förknippat med olika dimensioner av fysisk och psykisk hälsa (Stafford et al., 2007). Samtidigt med denna positiva utveckling ökar den etniska och ekonomiska segregationen, i synnerhet i storstäderna (Kölegård et al., 2007; Salonen, 2012), och bostadsområden blir alltmer homogena (Nordström Skans & Åslund, 2009; Björklund & Jäntti, 2011). Eftersom människor i resurssvaga områden ofta är desamma som rapporterar högre nivåer av otrygghet (t.ex. utlandsfödda och personer som bor i flerfamiljshus) finns det anledning att tro att ökad segregation medför att skillnaderna i otrygghet mellan städernas olika områden ökar. I dagsläget saknas kunskap om trygghetens utveckling över tid mätt som ökad polarisering, det vill säga ökade skillnader mellan områden. Denna typ av kunskap är central för ett trygghets- och folkhälsoarbete som inte bara syftar till att öka den genomsnittliga tryggheten i befolkningen utan även till att minska skillnaderna i upplevd otrygghet mellan befolkningen i olika områden (jmf. Merlo et al., 2009; Merlo, 2014).

Otryggheten är generellt högre i områden med hög arbetslöshet, låg inkomstnivå, en stor andel unga och personer med utländsk bakgrund (Brå, 2009). I dessa områden förekommer ofta även andra typer av problem så som sociala och fysiska ordningsstörningar och brottslighet (Skogan & Maxfield, 1981; Lewis & Salem, 1986; Pain, 2000; Estrada & Nilsson, 2008; Mellgren, 2011a).

En viktig funktion av trygghet är att det skapar förutsättningar för möten mellan människor, medan otrygghet kan få konsekvenser som innebär direkta begränsningar i människors vardagsliv. Otrygghet kan leda till försämrad livskvalitet (Green, 2002) bland annat genom att de som känner sig otrygga undviker vissa platser och aktiviteter, eller att överhuvudtaget gå ut (särskilt under kvällstid) vilket begränsar möjligheterna till möten och deltagande i sociala aktiviteter, och exkluderar dem från vissa sociala sammanhang (Hale, 1996). Detta är något som även kan få allvarliga konsekvenser på områdesnivå eftersom det påverkar områdets förmåga till social kontroll och kan leda till att ordningsstörningar och kriminalitet får fäste i områden och på platser som upplevs som otrygga (Skogan, 1986).

I den här studien undersöker vi den lokala trygghetsutvecklingen i en svensk stad, Malmö. Syftet är att undersöka om trygghetsupplevelsen i olika områden ökar eller minskar samt om skillnader mellan områden tenderar att öka eller minska över tid. Annorlunda uttryckt, har det under den studerade perioden skett en polarisering avseende upplevd otrygghet inom staden? Studien baseras på två omfattande undersökningar av trygghet i Malmö genomförda 1998 och 2012 och omfattar totalt drygt 8 200 respondenter.

Resultaten från 1998 års undersökning visar, i relation till tidigare mätningar genom-

förda i övriga Sverige, höga nivåer av lokala ordningsstörningar, utsatthet för brott och otrygghet i Malmö (Torstensson, 1999). Undersökningen visar vidare att det finns tydliga skillnader mellan olika delar av staden. I en serie flernivåanalyser av materialet från 1998 visar Mellgren et al. (2011) att den variation som finns mellan områden avseende oro att utsättas för brott till stor del förklaras av områdets problemnivå. Detta indikerar att områdeskontexten påverkar individens oro för att utsättas för brott. En analys av den uppföljande undersökningen från 2012 bekräftar resultaten avseende variation i otrygghet mellan stadens olika delar (Ivert et al., 2013).

För att studera utvecklingen i Malmö över en längre tidsperiod kombinerar vi i den här studien de båda materialen för första gången. En gemensam analys av de båda undersökningarna möjliggör att studera utvecklingen i hela staden, men även utvecklingen inom staden mätt som om det skett en ökad polarisering mellan stadens olika områden under den studerade tidsperioden.

Otrygghet och processer på områdesnivå

Trots att vi idag är alltmer mobila, både när det gäller att kommunicera och hur vi rör oss i vardagen, visar forskning att platsen är viktig för många aspekter av människors liv (Sampson, 2012). I takt med ökad segregation, ökar platsbundenheten, det vill säga skillnaderna mellan människor som bor på olika platser ökar. Detta innebär att inte bara individens individuella egenskaper och förutsättningar påverkar hennes livschanser, utan även var hon bor påverkar hur hennes liv kommer att utvecklas.

Flera svenska undersökningar har visat att det finns samband mellan områdeskaraktäristika och negativa utfall på individnivå. Ungdomar som växer upp i områden med en hög koncentration av resurssvaga grupper har sämre skolresultat, lägre utbildnings- och sysselsättningsnivå och högre arbetslöshet än de som växer upp i mer resursstarka områden (se t.ex. Statistiska centralbyrån, 2007; Socialstyrelsen, 2010). Att bo i ett område med låg socioekonomisk nivå har även visat sig hänga samman med högre nivåer av psykisk ohälsa (se t.ex. Chaix et al., 2006; Lofors & Sundquist, 2007) och missbruksproblem (se t.ex. Sellström et al., 2011). Även risken att utsättas för brott är högre bland personer som bor i socioekonomiskt utsatta områden (Nilsson & Estrada, 2006) och ungdomar från socioekonomiskt utsatta områden har en viss överrisk att bli lagförda för brott (Socialstyrelsen, 2010). Dessutom varierar människors upplevelser av (o)trygghet mellan olika typer av områden (se t.ex. Mellgren et al., 2011; Brå, 2009), vilket i sin tur kan påverka livskvaliteten (Green, 2002).

Det finns en mängd studier som visat att det finns ett samband mellan (nivån av) otrygghet i bostadsområdet och områdeskaraktäristika (för en översikt av den svenska litteraturen se Mellgren, 2011b och för den internationella litteraturen se Brunton-Smith & Sturgis, 2011).

Två processer på områdesnivå som i litteraturen lyfts fram som särskilt betydelsefulla för individers trygghetsupplevelse och för områdets utveckling är lokal problemnivå i form

av fysiska och sociala ordningsstörningar (Wilson & Kelling, 1982) och kollektiv styrka (Collective efficacy) (Sampson et al., 1997). Kollektiv styrka kan beskrivas som ett mått på social sammanhållning och tillit mellan de boende i ett område, samt deras förmåga att utöva kontroll för att upprätthålla gemensamma normer, och agera tillsammans för "områdets bästa" (Sampson et al., 1997).

Ett områdes nivå av ordningsstörningar förväntas påverka individens trygghet genom att signalera fara, att ingen bryr sig om området och brist på kontroll (Wilson & Kelling, 1982). Den ökade otryggheten till följd av synliga ordningsstörningar kan leda till minskad social kontroll i områden genom att de som känner sig otrygga drar sig undan från de offentliga platserna (Hinkle, 2009), och de som har möjlighet väljer att flytta från området (Wilson och Kelling, 1982; Kelling & Coles, 1996). Detta underlättar för ordningsproblem och brott att få fäste och att öka ytterligare, vilket i sin tur antas leda till att den upplevda otryggheten i området ökar ytterligare.

I de områden där befolkningen upplever att problemlivsnivån är hög finns ofta även uppfattningen att nivån av kollektiv styrka är låg. Om målet är ett tryggt och säkert område för alla så kan ett sätt att uppnå detta vara att främja utvecklingen av kollektiv styrka. Det är mer troligt att de boende ingriper för att upprätthålla ordningen i områden där det finns tydliga regler och normer och där de boende litar på varandra (Sampson, 2006, 2011). Just detta har visat sig hänga samman med i vilken utsträckning invånarna i ett område oroar sig för att utsättas för brott (Brunton-Smith, Jackson & Sutherland, 2014; Swatt et al., 2013).

Skillnader mellan olika områden och hur dessa skillnader minskar eller ökar över tid kan studeras genom att jämföra till exempel aggregerade värden på upplevd otrygghet i olika områden. Ett sådant betraktelsesätt säger dock ingenting om hur stor del av de individuella upplevelserna av otrygghet som kan kopplas till det område där individen bor. För att kunna göra det måste ett flernivåperspektiv tillämpas, vilket innebär att försöka urskilja hur stor del av variationerna i otrygghet som beror på individuella skillnader och hur stor del som beror på egenskaper i det område/den miljö där individen bor eller av någon annan anledning befinner sig. Flernivåanalys har föreslagits som en analysmetod med flera fördelar (Goldstein & Noden, 2003). Till skillnad från analyser på antingen individ- eller områdesnivå innebär en flernivåanalys att skillnader mellan individer och områden kan studeras i samma modell. Denna metod innebär alltså att vi kan uttala oss om hur stor del av variationen i otrygghet som kan tillskrivas individen och hur stor del som kan tillskrivas det område där individen bor eller vistas.

Skillnader mellan områden avseende olika utfall, exempelvis upplevd otrygghet, brukar huvudsakligen tillskrivas en av två förklaringar. De kan orsakas av selektiva processer som innebär att individer med egenskaper som gör dem mer benägna att uppleva otrygghet bosätter sig i ett visst område (kompositionseffekt). Oavsett var dessa individer bosätter sig kommer de att uppleva otrygghet. Skillnader kan också bero på att det är egenskaper i området (t.ex. lokal problemlivsnivå eller kollektiv styrka) som skapar otrygghet (en kontextuell

effekt), detta brukar i forskning benämnas områdeseffekter. Om det finns en områdeseffekt kommer individer med samma egenskaper att uppleva olika nivåer av otrygghet beroende på var de bor. En svensk studie av boendesegregationens betydelse för individers trygghetsupplevelse visar att även efter det att hänsyn tagits till vilka som bor i ett område och vilka erfarenheter de har så påverkas tryggheten av inkomstnivå och delaktighet (i form av valdeltagande) på områdesnivå. Slutsatsen som dras är att segregation och områdeskaraktistika har en oberoende effekt på individers trygghetsupplevelse (Brå, 2009).

Stabilitet och förändring över tid

I Sverige har otryggheten i befolkningen på individnivå och områdesnivå studerats genom nationella och lokala trygghetsmätningar sedan mitten av 1990-talet (se exempelvis Wikström et al., 1997a, 1997b, 1997c; Torstensson et al., 1998; Torstensson, 1999; Torstensson & Olander, 1999; Torstensson & Persson, 2000). Fokus i dessa studier är sambanden mellan otrygghet, utsatthet för brott, sociala och fysiska ordningsstörningar och social kontroll. Övergripande visade studierna att otrygghet och utsatthet för brott är koncentrerade till vissa delar av en stad och högre i områden som karakteriseras av hög upplevd nivå av sociala och fysiska ordningsstörningar, hög andel utrikes födda, en ekonomiskt resurssvag befolkning och låg social kontroll. Dessa resultat stämmer väl överens med internationell forskning om otrygghetens fördelning i befolkningen (se exempelvis Dolmén, 2002, för en sammanställning av internationella studier) och har även senare bekräftats (Brå, 2009; Lindström et al., 2006; Mellgren et al., 2011; Swatt et al., 2013).

Tryggheten i befolkningen kartläggs årligen genom den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) som genomförs av Brottsförebyggande rådet och baseras på ett representativt urval av befolkningen. En sammanställning av resultaten från NTU visar att otryggheten generellt har minskat mellan år 2006 och 2014 (Brå, 2015). Andelen som angav att de upplevde mycket eller ganska stor otrygghet sena kvällar i det egna bostadsområdet eller som avstod från att gå ut eftersom de kände sig otrygga har minskat i hela Sverige, detsamma gäller den altruistiska oron (oro för att närstående ska utsättas för brott) och andelen som känner oro för brottsligheten i samhället. Trenden är inte lika tydlig när det gäller oron för att utsättas för specifika brott, till exempel ökar andelen som oroar sig för att utsättas för bostadsinbrott samtidigt som andelen som oroar sig för att utsättas för misshandel och skadegörelse och stöld från fordon minskar. Andelen som anger att otryggheten påverkar deras vardagsliv negativt är fortsatt liten, detsamma gäller för andelen som anger att deras livskvalitet påverkas negativt (Brå, 2015. Se även Region Skåne, 2013, för en beskrivning av utvecklingen i Skåne).

Bostadsområden är ofta stabila sociala enheter. Både områdets nivå av kollektiv styrka och problemnivå i form av sociala och fysiska ordningsstörningar har visat sig vara relativt stabila över tid, med andra ord: områden som har en hög problemnivå och/eller låg nivå av kollektiv styrka vid en tidpunkt har hög sannolikhet att ha det även vid ett senare tillfälle

(Sampson, 2009, 2012). En konsekvens av detta kan vara att skillnaderna mellan områden inte bara reproduceras utan även förstärks över tid.

Både hög problemnivå och låg kollektiv styrka kan ha långsiktiga konsekvenser för bostadsområdets utveckling och dess invånare. I amerikanska studier har upplevd problemnivå visat sig kunna predicera ett områdes socioekonomiska status, även efter att andra centrala faktorer tagits hänsyn till (Sampson, 2009), och kollektiv styrka har visats predicera brottnivån i ett område (Sampson, 2012). Sannolikt påverkar dessa faktorer även den upplevda tryggheten i bostadsområden över tid.

Stabilitet betyder dock inte att bostadsområden förblir desamma, människor flyttar ut men nya liknande invånare flyttar in, och förändringar sker sällan plötsligt utan långsamt över tid (Skogan, 1986). Genom kontinuerlig förnyelse som samtidigt liknar det aktuella tillståndet, behåller områden sin ursprungliga karaktär och negativa (eller positiva) mönster och sociala processer reproduceras, är stabila över tid. För att en förändring ska triggas igång krävs ofta en särskild händelse eller insats som stör kontinuiteten i ett område (Skogan, 1986). Exempel på sådana händelser skulle kunna vara större satsningar på infrastruktur eller nybyggnation.

Sammantaget är kunskapen om otrygghetens konsekvenser på individ och områdesnivå relativt god och detsamma gäller hur otryggheten utvecklats över tid. Däremot saknas kunskap om hur relationen mellan olika områden utvecklas över tid, det vill säga ser utvecklingen likadan ut i alla områden eller tenderar skillnaden mellan områden att öka eller minska över tid? Förändras vissa områden samtidigt som andra områden har mer stabila nivåer av otrygghet?

Studiens kontext – Malmö

Malmö är en av Europas snabbast växande städer (Salonen, 2012) och 2014 ökade befolkningen för trettionde året i rad. Stadens befolkning är ung, 22 procent är under 20 år, och andelen unga i befolkningen väntas öka (Malmö stad, 2015). Stadens befolkning är heterogen avseende födelseland, fler än 170 nationer finns representerade i staden och andelen utlandsfödda uppgår till drygt 30 procent. I nationell jämförelse ligger befolkningens utbildningsnivå något över genomsnittet i riket, 48 procent i åldrarna 25–64 år har eftergymnasial utbildning. Dock ligger även den öppna arbetslösheten och andelen sökande i program med aktivitetsstöd över riksgenomsnittet och 2014 var den 10,5 procent i Malmö (Malmö stad, 2015).

Malmö är, precis som de flesta storstäder, en segregerad stad. Under de senaste 30 åren har inkomstskillnaderna ökat och bostadsmarknaden blivit allt mer marknadsanpassad (Kommission för ett socialt hållbart Malmö, 2013). Detta har medfört att befolkningen åtskilts geografiskt och bostadsområdena blivit alltmer homogena, vilket lett till att den sociala och ekonomiska utsattheten koncentrerats till vissa områden (Salonen, 2012). Ojämligheten i hälsa och livsvillkor är stor mellan Malmös olika områden, till exempel

lever invånarna i vissa delar av staden 5 år längre än i andra och trångboddheten bland 4-åringar varierar mellan en och 24 procent, och det finns indikationer på att dessa skillnader förstärks i takt med en ökad segregation (Kommission för ett socialt hållbart Malmö, 2013).

Brottsligheten, i form av anmälda brott, i Malmö har under de senaste årtiondena legat på en nivå som ligger över genomsnittet i landet. Malmö är den stad i Sverige, efter Stockholm, som har flest anmälda brott per 100 000 invånare (www.statistik.bra.se).

Syfte

Studiens övergripande syfte är att studera förändringar i otrygghet och oro för brott i Malmö, och mer specifikt graden av stabilitet eller förändring i stadens olika delar. Vidare syftar undersökningen till att studera huruvida individuella variationer i otrygghet och oro att utsättas för brott mellan områden tenderar att öka eller minska över tid; detta för att besvara frågan om det skett en ökad polarisering avseende otrygghet i staden.

Material och metod

Studien bygger på data från två studier av upplevd otrygghet och utsatthet för brott genomförda i Malmö 1998 och 2012 (Torstensson, 1999; Ivert et al., 2013). Undersökningen från 1998 omfattar 4 911 respondenter (svarsfrekvens 72 procent) fördelade över 110 delområden, och undersökningen från 2012 omfattar 4 194 respondenter (svarsfrekvens 53 procent) fördelade över 104 delområden. Att svarsfrekvensen minskat mellan de studerade åren är inte oväntat då svarsfrekvensen i liknande undersökningar visat samma tendenser, både i Sverige (Brå, 2015) och internationellt (Wikström et al., 2012).

En analys av bortfallet i de båda undersökningarna tyder på att det inte finns något systematiskt bortfall. Respondenterna i de båda undersökningarna speglar befolkningen i Malmö väl avseende kön, ålder, födelse-land, utbildningsnivå, förvärvsarbete och typ av boende.¹ Den enda signifikanta skillnaden är underrepresentationen av yngre respondenter i relation till äldre i undersökningen från 2012.²

Den områdesindelning som använts i föreliggande studie är de administrativa enheter, delområden, som används av Malmö stad. Dessa delområden varierar i storlek både avseende yta och befolkning, men är skapade så att de ska vara homogena avseende bostadstyp och ägandeform. Delområdena är i genomsnitt 121 hektar stora och har ungefär 2 700 invånare fördelade över 1 200 hushåll.

Endast de delområden som representeras av minst 20 individer vid båda undersöknings-

1 Bortfallets storlek och urvalets överensstämmelse med befolkningens sammansättning varierar mellan de olika områdena. Det finns dock inget tydligt samband mellan områdets socioekonomiska struktur och bortfallets mönster.

2 För en mer utförlig beskrivning av de respektive undersökningarna se Torstensson (1999) och Ivert m.fl. (2013).

tillfällena har inkluderats i analyserna.³ Det slutgiltiga materialet består därmed av 78 delområden som 1998 representeras av 4 688 respondenter och 2012 av 3 539 respondenter. Bland de områden som exkluderats finns bland annat områden som byggts efter 1998, glest befolkade områden belägna i utkanten av Malmö samt några mindre villaområden.

En jämförelse av respondenterna i de båda studierna visar att populationerna är relativt lika (se tabell 1), med undantag för utbildningsnivån som är väsentligt högre i den senare undersökningen. Att utbildningsnivån skiljer sig markant mellan de båda undersökningarna beror antagligen på att utbildningsnivån i befolkningen generellt ökat under de senaste årtiondena.

Tabell 1. Beskrivning av undersökningspopulationen

	1998	2012
Antal respondenter	4 688	3 539
Andel kvinnor (%)	56	55
Andel gifta/sambor (%)	59	62
Medelålder	51	50
Andel med universitets/högskoleutbildning (%)	21	43
Andel utlandsfödda (%)	23	29

För att kunna göra jämförelser över tid valde vi att endast inkludera de frågor som var formulerade på exakt samma sätt i båda undersökningarna.

Otrygghet och oro att utsättas för brott

I den här studien studeras två aspekter av trygghet. Det vi i den här studien benämner *otrygghet* är situationsbundet och avser att fånga individens upplevelse i förhållande till att röra sig ensam i bostadsområdet på kvällen (Torstensson Levander, 2007). *Oro att utsättas för brott* är inte situationsbunden utan avser att fånga individens oro i förhållande till konkreta brott och inkluderar på så sätt en bedömning av risken att utsättas i sitt bostadsområde (Litzén, 2006). Samma aspekter efterfrågas i Nationella trygghetsundersökningen (NTU) som årligen mäter utvecklingen av trygghet i befolkningen (Brå, 2015). Forskning om trygghet har kritiserats för att begreppen är vaga, att det är oklart vad som mäts och

3 Beslutet att exkludera områden med färre än 20 respondenter baserades på rekommendationer från tidigare forskning om hur vi bäst kan uppnå ekologisk reliabilitet. De områdesmått som inkluderas i studien bygger på en aggregering av individuella svar och ett sådant mått blir mer reliabelt ju fler respondenter som inkluderas (Raudenbush & Sampson 1999, Steenbeek 2011). I 2012 års undersökning finns inga nämnvärda demografiska skillnader mellan de inkluderade och exkluderade områdena, i 1998 års undersökning finns inga skillnader mellan de inkluderade och exkluderade områdena avseende kön eller ålder, däremot är andelen utlandsfödda och andelen som bor i singelhushåll högre i de inkluderade områdena.

att resultaten därmed blir olika beroende på hur frågor ställs (Hale, 1996). Frågorna som ställs bör därför relatera frågan om trygghet till konkreta exempel på brott och situationer (Ferraro & LaGrange, 1987).

Upplevd otrygghet operationaliseras i den här studien genom frågan *Känner du dig otrygg när du är ute ensam sent på kvällen i ditt bostadsområde?* Respondenterna kunde svara att de kände sig trygga, otrygga eller att de inte gick ut ensamma sent på kvällen. Här har vi valt att fokusera på de som svarat att de känner sig otrygga när de är ute ensamma sent på kvällen i bostadsområdet och jämföra dessa med övriga. Oro att utsättas för brott mättes genom att slå samman tre frågor, Hur ofta oroar du dig för att utsättas för inbrott i bostaden, inbrott i källare eller i vindsförråd, samt oro att utsättas för överfall eller misshandel. Svartalternativen var *ja, mycket ofta, ja, ganska ofta, ja, men bara sällan* samt *nej, aldrig*. Svartalternativen *ja, mycket ofta, ja, ganska ofta* har i den här analysen slagits samman. Svaren på dessa tre frågor har sedan slagits samman till ett index (1998 $\alpha = 0,69$, 2012 $\alpha = 0,71$) som varierar mellan 0 och 6. Ett högt värde indikerar en högre nivå av oro att utsättas för brott.

Områdesegenskaper

Med utgångspunkt i tidigare forskning har vi valt att fokusera på upplevd problemnivå och upplevd nivå av kollektiv styrka i bostadsområdet. När det gäller kollektiv styrka inkluderas endast den ena dimensionen; social sammanhållning och förtroende. Skälet till detta är att de frågor som avser att mäta informell social kontroll inte överensstämmer mellan de två olika områdesundersökningarna.⁴

Upplevd problemnivå mättes genom att fråga respondenterna om i vilken utsträckning de upplevde att *nedskräpning, skadegörelse, berusade personer utomhus, folk som bråkar och slåss* samt *ungdomsgång som bråkar och stör ordningen* var ett problem i deras bostadsområde. Respondenterna fick ange huruvida de upplevde de efterfrågade ordningsstörningarna och problemen som ett *stort problem, något av ett problem* eller *inget problem*. I analyserna har svartalternativen *stort problem, något av ett problem* slagits samman så att de båda indikerar att respondenten upplever att fenomenet är ett problem i området. Svaren på frågorna summerades sedan till ett övergripande mått på upplevd problemnivå (1998 $\alpha = 0,77$; 2012 $\alpha = 0,83$) som varierar mellan 0 och 5. Högre värden indikerar högre nivåer av upplevd problemnivå.

För att mäta respondenternas upplevelser av social sammanhållning och tillit i bostadsområdet användes fyra påståenden. De påståenden respondenterna ombads ta ställning till var i vilken grad de instämde i följande påståenden: vuxna i mitt bostadsområde känner igen barnen som bor här, de som bor i mitt bostadsområde kommer bra överens, de som bor i mitt bostadsområde är hjälpsamma mot varandra och man kan lita på de som bor

4 Utifrån 2012 års områdesundersökning vet vi dock att social sammanhållning och tillit är den dimension av kollektiv styrka som starkast korrelerar med otrygghet och oro att utsättas för brott.

i mitt område. Dessa påståenden kunde besvaras med något av följande svarsalternativ: *Instämmer helt och fullt*, *Instämmer delvis*, *Varken instämmer eller motsätter*, *Instämmer inte* eller *Instämmer absolut inte*. Svaren på dessa påståenden summerades sedan till ett index (1998 $\alpha = 0,70$; 2012 $\alpha = 0,82$) som varierar mellan 0 och 16. Ett högre värde på indexet indikerar högre nivåer av social sammanhållning och tillit.

I analyserna studeras trygghetsutvecklingen på områdesnivå genom att jämföra aggregerad data, men också genom att undersöka hur upplevd otrygghet och oro att utsättas för brott på individnivå varierar mellan områden. För att på områdesnivå studera i vilken utsträckning framförallt otrygghet och oro att utsättas för brott, men även upplevd problemnivå och sammanhållning och tillit, förändrats över tid undersöktes stabiliteten och förändringen i dessa mått mellan 1998 och 2012. I dessa analyser har aggregerade mått på otrygghet, oro, problemnivå och social sammanhållning använts. I ett första steg jämfördes nivåerna av otrygghet, oro, problemnivå och kollektiv styrka genom t-test för att se om nivåerna skilde sig signifikant åt mellan de båda undersökningstillfällena. För att undersöka stabiliteten i måtten över tid beräknades även korrelationerna mellan måtten vid de olika undersökningstillfällena.

I nästa steg av analysen ligger fokus på att studera hur stor del av den individuella variationen i upplevd otrygghet och oro att utsättas för brott som återfinns inom respektive mellan områden, samt hur variationen förändrats över tid. För att uppnå detta genomfördes flernivåanalyser med individer (nivå 1) grupperade inom delområden (nivå 2). Denna typ av analys gör det möjligt att avgöra hur stor del av variationen i till exempel otrygghet som finns inom ett område och hur stor del av variationen som finns mellan olika områden: är personer som bor i samma område mer lika avseende otrygghet än personer som bor i olika områden? I den här delen av analysen studeras utfallen (otrygghet och oro att utsättas för brott) på individnivå, men måtten på problemnivå och social sammanhållning är fortfarande aggregerat av alla respondenter i respektive delområde.

Flernivåanalyserna genomförs i två steg. Den första modellen är en så kallad tom modell (eller nollmodell) som inte innehåller några förklaringsvariabler vare sig på individ- eller områdesnivå. Resultatet ger ett mått på hur stor del av den individuella variationen i otrygghet respektive oro som finns inom respektive mellan områden. I den andra modellen tillförs områdets problemnivå samt nivån av social sammanhållning och tillit för att avgöra hur stor del av variationen mellan områden som kan förklaras av områdeskaraktistika. I denna andra modell justeras för kompositionella effekter genom att inkludera kön, ålder och födelseland.

För att avgöra hur stor del av variationen i upplevd otrygghet och oro att utsättas för brott som finns inom respektive mellan olika områden beräknades intraklasskorrelationen (ICC). ICC anger korrelationen mellan två slumpvis valda mikroenheter (individer) inom samma slumpvis valda makroenhet (område) (Snijders & Boskers, 1999, s 17). Ett ICC-värde på 10 procent kan tolkas som att tio procent av variationen i utfallet finns mellan områden, och

ju högre ICC-värde desto större är segregationen (Leckie et al., 2012). I de linjära regressionerna beräknades variansen enligt följande formel

$$ICC = \frac{\text{Varians områdesnivå}}{\text{varians områdesnivå} + \text{varians individnivå}} \times 100$$

Variansen i de logistiska regressionerna beräknades enligt

$$ICC = \frac{\text{Varians områdesnivå}}{\text{varians områdesnivå} + \pi^2/3} \times 100$$

För de logistiska flernivåanalyserna, med otrygghet som utfallsvariabel, beräknades även Median Odds Ratio (MOR) (Larsen & Merlo, 2005). MOR tolkas som den ökade sannolikheten att rapportera otrygghet för en individ som flyttar från ett område till ett område med högre nivå av otrygghet, alltså i vilken utsträckning den individuella sannolikheten att uppleva otrygghet påverkas av bostadsområdet. MOR tolkas på samma sätt som Odds Ratio (OR) i en enkel logistisk regression; om MOR är 1 så innebär det att det inte finns någon varians mellan områden.

Resultat

Nivån av oro att utsättas för brott och andelen som känner sig otrygga när de är ute sent på kvällen i sitt bostadsområde har minskat mellan 1998 och 2012 generellt sett (tabell 2). Denna positiva trygghetsutveckling återfinns i en majoritet, knappt 60, av Malmös delområden under den studerade perioden – det är alltså färre som känner sig otrygga i dessa områden 2012 än 1998. I några områden är trygghetsnivåerna oförändrade, men i ett 15-tal områden har det under perioden skett en negativ utveckling med fler som känner sig otrygga och fler som oroar sig för att utsättas för brott.

Under den studerade perioden har även den upplevda nivån av sammanhållning och tillit i bostadsområdet ökat, däremot är graden av upplevd problemnivå relativt stabil över tid.

Tabell 2. Jämförelse av oro att utsättas för brott, otrygghet i bostadsområdet, upplevd problemnivå samt upplevd nivå av social sammanhållning och tillit mellan 1998 och 2012.

	1998	2012
Oro att utsättas för brott	2,62*	2,07
Otrygg sent på kvällen i bostadsområdet (%)	24*	19
Upplevd problemnivå	1,41	1,37
Upplevd nivå av social sammanhållning och tillit	10,49*	10,74

* signifikanta förändringar över tid ($p < 0,01$)

Tabell 3 visar sambandet mellan oro att utsättas för brott, otrygghet i bostadsområdet, upplevd problemnivå samt upplevd nivå av social sammanhållning och tillit, vid respektive undersökningstillfälle, och över tid. De diagonala värdena (markerade med *) representerar korrelationskoefficienterna mellan de olika måtten över tid och ger en indikation om huruvida dessa mått är stabila över tid. Värdena över respektive under diagonalen representerar korrelationskoefficienterna mellan de olika måtten vid respektive mättillfälle.

Både 1998 och 2012 finns på områdesnivå ett starkt samband mellan oro att utsättas för brott och upplevd problemnivå (1998 $r = 0,69$; 2012 $r = 0,74$). När det gäller upplevd otrygghet är styrkan i sambandet starkare både 1998 ($r = 0,70$) och 2012 ($r = 0,85$). Detta indikerar att i de områden där problemnivån var hög var också otryggheten och oron att utsättas för brott hög. Mönstren är liknande vid båda undersökningstillfällena. Resultaten visar vidare att i områden där den sociala sammanhållningen och tilliten är hög är otryggheten lägre (1998 $r = -0,68$; 2012 $r = -0,76$). Det finns även ett liknande samband mellan sammanhållning och tillit och oro att utsättas för brott, även om det är något svagare (1998 $r = -0,57$; 2012 $r = -0,51$).

När det gäller stabilitet över tid visar resultaten att på områdesnivå är både oro att utsättas för brott och otrygghet relativt stabilt (oro $r = 0,47$ resp. otrygghet $r = 0,59$). Detta indikerar att de områden som 1998 karakteriserades av en högre nivå av oro att utsättas för brott, och hade en högre andel invånare som kände sig otrygga när de var ute ensamma sent på kvällen i sitt bostadsområde, fortfarande uppvisade nivåer av oro och otrygghet 2012. Analysen visar vidare att stabiliteten avseende upplevd problemnivå och nivå av social sammanhållning och tillit i området över tid är mycket hög (problemnivå $r = 0,87$ resp. social sammanhållning och tillit $r = 0,86$). De områden där invånarna upplevde att problemnivån var hög och den sociala sammanhållningen och tilliten var låg 1998 är i stor utsträckning också de områden där invånarna rapporterade en hög problemnivå och låg social sammanhållning och tillit 2012.

Tabell 3. Samband (Pearsons r) mellan oro att utsättas för brott, otrygghet i bostadsområdet, upplevd problemnivå samt upplevd nivå av social sammanhållning och förtroende mellan 1998 (N=79 områden) och 2012 (N= 78 områden).

	1.	2.	3.	4.
1. Oro att utsättas för brott	0,47	0,68	0,69	-0,57
2. Otrygg sent på kvällen i bostadsområdet	0,71	0,59	0,70	-0,68
3. Upplevd problemnivå	0,74	0,85	0,87	-0,72
4. Upplevd nivå av social sammanhållning och tillit.	-0,51	-0,76	-0,81	0,86

Värdena ovanför diagonalen visar korrelationerna 1998 och värden under diagonalen visar korrelationerna 2012. De markerade värdena (**fet stil**) på diagonalen visar korrelationerna mellan respektive mått 1998 och 2012. Alla korrelationer är signifikanta ($p < 0,01$).

Det är tydligt att det på delområdesnivå finns en stabilitet över tid avseende oro att utsättas för brott och otrygghet på områdesnivå. Det finns också på delområdesnivå ett tydligt samband mellan oro respektive otrygghet och områdets problemnivå och nivån av social sammanhållning och tillit. Vidare har vi visat att den övergripande trenden i Malmö är att oro att utsättas för brott och upplevd otrygghet minskar över tid, men detta behöver inte innebära att minskningen sker i samma takt och i samma utsträckning i alla områden. I nästa steg undersöks om polariseringen ökar, dvs. om skillnaderna mellan stadens olika delar blir större.

Resultaten från flernivåanalysen redovisar skillnader mellan de båda mätillfällena uttryckt som andel varians på områdesnivå, ICC, i tabell 4 och 5. De tomma modellerna visar att 1998 låg 4,3 procent av den individuella variationen i oro att utsättas för brott på områdesnivå, 2012 hade variationen mellan områden ökat till 7,7 procent (tabell 4). För upplevd otrygghet låg 6,3 procent av variationen på områdesnivå 1998 och även här hade variationen ökat till 2012 (ICC = 15 procent). De här resultaten indikerar att även om det finns en positiv trend generellt avseende otrygghet så har polariseringen mellan olika delområden ökat under perioden 1998–2012.

När områdets problemnivå och nivå av social sammanhållning och tillit inkluderades i analysen, reduceras variationen mellan områden både avseende oro och otrygghet (1998 ICC = 0,7; 2012 ICC = 1,8). Detta innebär att dessa områdesegenskaper verkar ha stor betydelse för att förklara individuella variationer avseende oro att utsättas för brott och upplevd otrygghet mellan områden.

Resultaten visar, i linje med sambandsanalysen på områdesnivå ovan, att individer som bor i områden med en hög problemnivå rapporterar högre nivåer av oro att utsättas för brott (1998 $\beta = 0,424$; 2012 $\beta = 0,468$). Vidare visar resultaten att det 1998 finns ett svagt samband mellan individers oro och områdets nivå av social sammanhållning och tillit ($\beta = -0,084$), oron är lägre i de områden där sammanhållningen och tilliten är högre.

Den logistiska flernivåanalysen visar att även när det gäller individuella variationer i upplevd otrygghet så är denna högre i områden med en hög problemnivå (1998 OR = 1,62 ; 2012

OR = 1,51) och med en låg nivå av social sammanhållning och tillit (1998 OR = 0,84 ; 2012 OR = 0,75).

De slutgiltiga modellerna (modell II) är även justerade för kön, ålder och födelseland för att ta hänsyn till områdets komposition. Respondenternas kön, ålder och födelseland har dock liten effekt när det gäller att förklara variation mellan områden.

Tabell 4. Flernivåanalys av oro att utsättas för brott i bostadsområdet.

I tabellen redovisas ostandardiserade koefficienter (och SE) och mått på varians.

	Tom modell		Modell II med områdesvariabler	
	1998	2012	1998	2012
Problemnivå			0,424 (0,076)*	0,468 (0,067)*
Social sammanhållning & tillit			-0,084 (0,039)*	0,089 (0,051)
Varians (SE) individnivå	2,712 (0,057)	2,595 (0,065)	2,670 (0,057)	2,548 (0,064)
Varians (SE) områdesnivå	0,121 (0,057)*	0,217 (0,049)*	0,019 (0,012)	0,046 (0,020)*
ICC (%)	4,3 %	7,7 %	0,7 %	1,8 %

Modell II är justerad för kön, ålder och födelseland

* indikerar signifikanta värden

Tabell 5. Logistisk flernivåanalys av upplevd otrygghet i bostadsområdet sent på kvällen.

I tabellen redovisas oddskvoter med konfidensintervall och mått på varians.

	Tom modell		Modell II med områdesvariabler	
	1998	2012	1998	2012
Problemnivå			1,62 (1,36-1,93)*	1,51 (1,35-1,70)*
Social sammanhållning & tillit			0,84 (0,77-0,91)*	0,75 (0,70-0,80)*
Varians (SE) individnivå				
Varians (SE) områdesnivå	0,223 (0,058)*	0,592 (0,136)*	0,038 (0,021)	0,036 (0,031)
ICC (%)	6,3 %	15 %	1,1 %	1,1 %
MOR	1,6	2,1	1,2	1,2

Modell II är justerad för kön, ålder och födelseland

* indikerar signifikanta värden

Diskussion

Denna studie visar att oron att utsättas för brott och den upplevda otryggheten har minskat i Malmö under den studerade tidsperioden. Samtidigt tyder resultaten på att även om det finns en positiv trend finns det på delområdesnivå stabilitet avseende upplevd otrygghet och oro att utsättas för brott. Områden som upplevdes som mer otrygga 1998 upplevs fortfarande som mer otrygga 2012, och i en del av dessa områden är otryggheten och oron till och med högre 2012 än 1998. Områdenas relativa position verkar alltså inte förändras över tid utan snarare förstärkas. Denna stabilitet på delområdesnivå är ännu tydligare i relation till problemnivå och social sammanhållning och tillit, vilket ligger i linje med tidigare studier (Sampson, 2009; Sampson, 2012). Under perioden har skillnaderna mellan områden förstärkts och polariseringen i staden har ökat. Skillnader i människors trygghetsupplevelse varierar alltså beroende på var de bor och trots att tryggheten över tid ökar inom bostadsområden generellt så ökar samtidigt skillnaderna mellan olika områden. En konsekvens av detta är att alla inte får lika stor del av en allmänt positiv utveckling och det uppstår så kallad distributiv orättvisa (Tilley et al., 2011). En viktig slutsats är därför att det inte räcker med enkla jämförelser av ett enskilt områdes trygghetsutveckling för att beskriva utvecklingen korrekt eftersom områdets relativa utveckling döljs i en sådan analys.

Resultaten från den här studien visar att det finns skillnader mellan områden avseende otrygghet och oro att utsättas för brott, med ICC-värden mellan 6 och 15 procent. Tidigare svenska studier av områdeseffekter på otrygghet har rapporterat ICC-värden mellan cirka 4 och 21 procent i de tomma modellerna, dessa har sedan minskat successivt efter införandet av områdesvariabler (Mellgren, 2011b). Den här studien visar även att skillnaden mellan områden tenderar att öka över tid, något som inte undersökts i tidigare studier eftersom det i stort saknas longitudinella flernivåstudier (Mellgren, 2011a). Både 1998 och 2012 kunde en stor del av skillnaden i trygghetsupplevelse mellan områden förklaras med områdets problemnivå och graden av social sammanhållning och tillit, vilket ger en tydlig indikation om att detta är viktiga faktorer för att förstå varför boende i vissa områden känner sig mer otrygga.

En begränsning som bör nämnas är att skillnaderna mellan områden sannolikt underskattats. Detta beror på att flera av de områden som exkluderats på grund av att det var för få respondenter är områden som uppvisade de mest positiva värden på de studerade variablerna. Resultaten kan också ha påverkats av vårt val av geografiska analysenheter (MacIntyre et al., 2001; Oppenshaw, 1984). Det är inte säkert att delområden är den bäst lämpade områdesindelningen för att förstå variationer i upplevd otrygghet på individnivå, sannolikt är trygghetsupplevelsen ofta platsspecifik och begränsad till ett mindre avgränsat område inom det större området.

Något som kan ha påverkat resultatet är den lägre svarsfrekvensen i undersökningen från 2012. Den sjunkande svarsfrekvensen är dock genomgående i staden och mönstret ser liknande ut i de flesta delområden.

En tolkning av resultaten är att den ökade bostadssegregationen gynnat områdesprocesser som lett till ökad trygghet i vissa områden. Detta har skett på bekostnad av andra områden eftersom motsvarande processer inte har aktiverats i områden med höga nivåer av otrygghet både 1998 och 2012. De ökade skillnaderna kan vara en indikation på att otrygga områden är relativt stabila och processerna i dessa områden leder till att otrygghetsnivåerna reproduceras.

Vi kan i den här studien endast konstatera att det i områden med relativt hög grad av positiv utveckling sannolikt aktiverats processer som fungerar trygghetsskapande, inte vilka de bakomliggande mekanismerna är. Framtida studier av trygghetspolarisering bör kompletteras med en analys av de trygghetsfrämjande aktiviteter som genomförs i bostadsområden för att kunna besvara frågan om varför gynnsamma processer som leder till ökad trygghet aktiverats i vissa områden men inte i andra.

För att på sikt kunna öka tryggheten i de områden med högst nivåer av otrygghet och för att minska polariseringen mellan områden, bör beslutsfattare luta sig mot den forskning om otrygghet som säger att områdets problemnivå och invånarnas sociala sammanhållning är centrala för trygghetsupplevelsen. Särskilda insatser i de områden med högst otrygghet, mest problem och svag social sammanhållning mellan invånarna kan i ett längre perspektiv leda till att den individuella tryggheten ökar samtidigt som polariseringen och den ojämlikhet som beror på var du bor minskar. I relation till trygghet kan det innebära att olika aktörer tillsammans gör särskilda insatser mot klotter och nedskräpning, att väktare eller andra personer cirkulerar i området under vissa tider och att det ställs krav på att en del av fastigheterna ska kunna användas till aktiviteter som främjar den sociala sammanhållningen mellan invånarna. Ett exempel på denna typ av initiativ i Malmö är Fastighetsägarna BID Sofielund, som initierades 2014 och syftar till att fastighetsägare tillsammans arbetar för att bl.a. öka tryggheten och säkerheten i området.⁵

Givet de potentiellt mycket negativa effekterna av otrygghet på individers välbefinnande, hälsa och livschanser och för bostadsområdets utveckling är det angeläget att sträva efter att inte bara minska otryggheten generellt utan även skillnaderna mellan stadens olika delar.

5 Det går i dagsläget inte att säga något om effekterna av detta arbete men genom återkommande trygghetsmätningar finns möjlighet att följa utvecklingen i området.

Referenser

- Björklund, A. & Jäntti, M. (2011) *SNS Valfärdsrapport 2011. Inkomstfördelningen i Sverige*. [http://www.sns.se/forlag/sns-valfardsrapport-2011-inkomstfordelningen-i-sverige. Hämtat: 2015-10-13]
- Brunton-Smith, I., Jackson, J. & Sutherland, A. (2014) Bridging structure and perception on the neighbourhood ecology of beliefs and worries about violent crime. *British Journal of Criminology*, 54(4): 503–526.
- Brunton-Smith, I. & Sturgis, P. (2011). Do neighborhoods generate fear of crime? An empirical test using the British crime survey. *Criminology*, 49(2): 331–369.
- Brå (2015) *Nationella trygghetsundersökningen 2014. Om utsatthet, otrygghet och förtroende. Rapport 2015:1. Botts-förebyggande rådet*, Stockholm: Fritzes.
- Brå (2009) *Otrygghet och segregation. Rapport 2008:16. Botts-förebyggande rådet*, Stockholm: Fritzes.
- Chaix, B., Leyland, A. H., Sable, C. E., Chauvin, P., Råstam, L., Kristersson, H. & Merlo, J. (2006) Spatial clustering of mental disorders and associated characteristics of the neighbourhood context in Malmö, Sweden, in 2001. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 60(5): 427–435.
- Dolmén, L. (2002) *Brottslighetens geografi. En analys av brottsligheten i Stockholms län*. Akademisk avhandling. Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.
- Estrada, F. & Nilsson, A. (2008) Segregation and Victimization: Neighbourhood Resources, Individual Risk Factors and Exposure to Property Crime. *European Journal of Criminology*, 5(2): 193–216.
- Ferraro, K. F. & LaGrange, R. L. (1987) The Measurement of Fear of Crime. *Sociological Inquiry*, 57(1): 70–101.
- Green, G., Gilbertson, J. M. & Grimsley, M. F. (2002) Fear of crime and health in residential tower blocks – a case study in Liverpool, UK. *European Journal of Public Health*, 12(1): 10–15.
- Goldstein, H. & Noden, P. (2003) Modelling Social Segregation. *Oxford Review of Education*, 29(2): 225–237.
- Hale, C. (1996) Fear of Crime: A Review of the Literature. *International Review of Victimology*, 4(2): 79–150.
- Hinkle, C. J. (2009) *Making sense of broken windows: the relationship between perceptions of disorder, fear of crime, collective efficacy and perceptions of crime*. Akademisk avhandling. Faculty of the graduate school of the University of Maryland, College Park.
- Ivert, A.-K., Chrysoulakis, A., Kronkvist, K. & Torstensson Levander, M. (2013) *Malmö områdesundersökning 2012. Lokala problem, brott och trygghet*. Rapport från institutionen för kriminologi, Malmö högskola. Malmö: Malmö högskola.
- Kelling, G. L. & Coles, C. M. (1996) *Fixing broken windows: Restoring order and reducing crime in our communities*. New York, NY: Free Press.
- Killias, M. & Clerici, C. (2000) Different Measures of Vulnerability in their Relation to Different Dimensions of Fear of Crime. *British Journal of Criminology*, 40(3): 437–450.
- Kommission för ett socialt hållbart Malmö (2013) *Malmöns väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa*. [http://malmo.se/download/18.3108a6ec1445513e589b92/1393252195410/malmokommissionen_slutrapport_2014.pdf. Hämtat: 2015-10-13.]
- Kölegård Stjärne, M., Fritzell, J., Brännström, L., Estrada, F. & Nilsson, A. (2007) Boendesegregationens utveckling och konsekvenser. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 14(2–3): 153–178.
- Leckie, G., Pillinger, R., Jones, K. & Goldstein, H. (2012) Multilevel Modeling of Social Segregation. *Journal of Educational and Behavioral Statistics*, 37(1): 3–30.
- Lewis, D. & Salem, G. (1986) *Fear of Crime: Incivility and the Production of a Social Problem*. Oxford: Transaction.
- Lindström, M., Lindström, C., Moghaddassi, M. & Merlo, J. (2006) Social capital and neo-materialist contextual determinants of sense of insecurity in the neighbourhood: A multilevel analysis in Southern Sweden. *Health and Place*, 12(4): 479–489.

- Litzén, S. (2006) *Oro för brott i urban miljö. Trygghetsundersökningar med anknytning till Stockholm*. Akademisk licentiatavhandling. Kriminologiska institutionen, Stockholms Universitet.
- Lofors, J. & Sundquist, K. (2007) Low-linking social capital as a predictor of mental disorders: A cohort study of 4.5 million Swedes. *Social Science & Medicine*, 64(1): 21–34.
- MacIntyre, S., Ellaway, A. & Cummins, S. (2002) Place effects on health: how can we conceptualise, operationalize and measure them? *Social Science & Medicine*, 55(1): 125–139.
- Malmö stad (2015) *Malmö i korta drag*. [<http://malmo.se/download/18.5f3af0e314e7254d70e705e7/1443766543720/Malmö+i+korta+drag++151002.pdf>]. Hämtat: 2015-10-13.]
- Mellgren, C. (2011a) *What's neighbourhood got to do with it?: the influence of neighbourhood context on crime and reactions to crime*. Akademisk avhandling. Malmö: Malmö högskola.
- Mellgren, C. (2011b) Neighbourhood influences on fear of crime and victimization in Sweden: A review of the crime survey literature. *Internet Journal of Criminology*. ISSN 2045-6743 (Online).
- Mellgren, C., Pauwels, L. & Torstensson Levander, M. (2011) Neighbourhood disorder and worry about criminal victimization in the neighbourhood. *International Review of Victimology*, 17(3): 291–310.
- Merlo, J., Ohlsson, H., Lynch, K. F., Chaix, B. & Subramanian, S. V. (2009) Individual and collective bodies: using measures of variance and association in contextual epidemiology. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 63(12): 1043–1048.
- Merlo, J. (2014) Invited Commentary: Multilevel Analysis of Individual Heterogeneity – A Fundamental Critique of the Current Probabilistic Risk Factor Epidemiology. *American Journal of Epidemiology*, 180(2): 208–212.
- Nilsson, A. & Estrada, F. (2006) The Inequality of Victimization: Trends in Exposure to Crime among Rich and Poor. *European Journal of Criminology*, 3(4): 387–412.
- Nordström Skans, O. & Ålund, O. (2009) *Segregationen i storstäderna*. SNS Valfärdsrapport 2009.
- Openshaw, S. (1984) *Modifiable areal unit problem*. Norwich: GeoBooks.
- Pain, R. (2000) Place, social relations and the fear of crime: a review. *Progress in Human Geography*, 24(3): 365–387.
- Raudenbush, S. W. & Sampson, R. J. (1999) Ecometrics: Towards a Science of Assessing Ecological Settings, with Application to the Systematic Social Observation of Neighborhoods. *Sociological Methodology*, 29(1): 1–41.
- Region Skåne (2013) *Folkhälsorapport Skåne 2013*. [http://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/folkhalsorapport_skane_2013.pdf]. Hämtat: 2015-13-10.]
- Salonen, T. (2012) *Befolkningsrörelser, försörjningsvillkor och boendesegregation. En sociodynamisk analys av Malmö*. (Diskussionsunderlag för kommission för ett socialt hållbart Malmö). [http://malmo.se/download/18.d8bc6b31373089f7d9800059627/1383647137957/Det+dolda+Malmö_Tapio+Salonen_Malmökommissionen_final.pdf]. Hämtat: 2015-10-13.]
- Sampson, R. J. (2006) How does community context matter? Social mechanisms and the explanation of crime rates. I: P.-O. H. Wikström & R. J. Sampson (red.) *The explanation of crime. Context, mechanisms and development*. New York: Cambridge University Press.
- Sampson, R. J. (2009) Disparity and diversity in the contemporary city: social (dis)order revisited. *The British Journal of Sociology*, 60(1): 1–31.
- Sampson, R. J. (2011) Neighbourhood Effects, Causal Mechanisms, and the Social Structure of the City. I: P. Demeulenaere (red.) *Analytical Sociology and Social Mechanisms*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Sampson, R. J. (2012) *Great American city. Chicago and the enduring neighborhood effect*. Chicago: University of Chicago press.

- Sampson, R. J., Raudenbush, S. W. & Earls, F. (1997) Neighborhoods and Violent Crime: A Multilevel Study of Collective Efficacy. *Science*, 277(5328): 918–924.
- Sellström, E., O'Campo, P., Muntaner, C., Arnoldsson, G. & Hjern, A. (2011) Hospital admissions of young persons for illicit drug use or abuse: Does neighborhood of residence matter? *Health & Place*, 17(2): 551–557.
- Skogan, W. (1986) Fear of crime and neighborhood change. *Crime and justice*, 8: 203–229.
- Skogan, W. & Maxfield, M. (1981) *Coping with crime. Individual and neighborhood reactions*. USA: Sage Publications.
- Stafford, M., Chandola, T. & Marmot, M. (2007) Association Between Fear of Crime and Mental Health and Physical Functioning. *American Journal of Public Health*, 97(11): 2076–2081.
- Socialstyrelsen (2010) *Social rapport 2010*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Steenbeek, W. (2011) *Social and Physical Disorder: How community, business presence and entrepreneurs influence disorder in Dutch neighbourhoods*. Akademisk avhandling. Utrecht University.
- Swatt, M. L., Varano, S. P., Uchida, C. D. & Solomon, S. E. (2013) Fear of crime, incivilities, and collective efficacy in four Miami neighborhoods. *Journal of Criminal Justice*, 41(1): 1–11.
- Tilley, N., Tseloni, A. & Farrel, G. (2011) Income Disparities of Burglary Risk: Security Availability during the Crime Drop. *British Journal of Criminology*, 51(2): 296–313.
- Torstensson, M. (1999) *Lokala problem, brott och trygghet i polisområde Malmö– 1998 års trygghetsmätning*. Polishögskolan och avdelningen för psykiatri, Malmö, Lunds universitet.
- Torstensson Levander, M. (2007) *Trygghet, säkerhet, oro eller risk?* Stockholm: Sveriges kommuner och landsting.
- Torstensson, M., Wikström, P.-O. H. & Olander, S. (1998) *Lokala Problem, Brott och Trygghet i Borås kommun. Rapport 1998:1*. Rapport från problemgruppen. Solna: Polishögskolan.
- Torstensson, M. & Olander, S. (1999) *Lokala problem, brott och trygghet i Östergötlands län. Rapport 1999:2*. Solna: Polishögskolan.
- Torstensson, M. & Persson, C. (2000) *Lokala problem, brott och trygghet i Örebro län. 1999 års trygghetsmätning. Rapport 2000:2*. Solna: Polishögskolan.
- Wilson, J. Q. & Kelling, G. (1982) Broken windows. *Atlantic monthly*, 249(3): 29–38.
- Wikström, P.-O. H., Oberwittler, D., Treiber, K. & Hardie, B. (2012) *Breaking rules: The social and situational dynamics of young people's crime*. Oxford: Oxford University Press.
- Wikström, P.-O. H., Torstensson, M. & Dolmén, L. (1997a) *Lokala problem, brott och trygghet i Gävleborgs län. Rapport 1997:4*. Solna: Polishögskolan.
- Wikström, P.-O. H.; Torstensson, M. & Dolmén, L. (1997b) *Lokala problem, brott och trygghet i Dalarna. Rapport 1997:3*. Solna: Polishögskolan.
- Wikström, P.-O. H., Torstensson, M. & Dolmén, L. (1997c) *Lokala problem, brott och trygghet i Stockholms län. Rapport 1997:1*. Solna: Polishögskolan.